

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 288/2021-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetího (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Lenčేశovou, advokátska kancelária, Farská 50, Nitra, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Tost 14/2021 z 23. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Tost 14/2021 z 23. marca 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Tost 14/2021 z 23. marca 2021 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Tost 14/2021 z 23. marca 2021. Žiada, aby bolo uznesenie najvyššieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie s tým, aby ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu bezodkladne prepustiť sťažovateľa z väzby. Domáha sa aj priznania primeraného finančného zadostučinenia od najvyššieho súdu v sume 50 000 eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti. Napokon požaduje náhradu trov právneho zastúpenia od najvyššieho súdu v sume 460,90 eur na účet právnej zástupkyne do dvoch mesiacov od právoplatnosti. Vyslovuje tiež požiadavku prednostného prerokovania veci ako naliehavej.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 288/2021-22 z 2. júna 2021 bola ústavná sťažnosť pre namietané porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy prijatá na ďalšie konanie s tým, že vo zvyšnej časti bola odmietnutá.

3. Sťažovateľ bol uznesením Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 3 Tp 5/2020 z 3. apríla 2020 vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku v súvislosti s trestným stíhaním pre pokračovací obzvlášť závažný zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, 2 a 3 Trestného zákona a iné. Väzba mu začala plynúť od 1. apríla 2020 o 6.00 h. Ďalším uznesením špecializovaného súdu č. k. 3 Tp 5/2020 zo 7. októbra 2020 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 40/2020 zo 14. októbra 2020 bol zmenený dôvod väzby na väzbu podľa ustanovenia § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zároveň bola väzba z tohto zmeneného dôvodu predĺžená do 4. januára 2021. Následným uznesením špecializovaného súdu č. k. 3 Tp 3/2020 z 11. decembra 2020 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Tost 54/2020 z 21. decembra 2020 bola lehota väzby sťažovateľa predĺžená do 1. apríla 2021.

4. Uznesením špecializovaného súdu č. k. 3 Tp 3/2020 z 15. marca 2021 bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietnutá, nebol prijatý jeho písomný sľub, ale ani ponuka peňažnej záruky od manželky sťažovateľa a nebol uložený ani dohľad probačného a mediačného úradníka. Na základe návrhu prokurátora však bola predĺžená lehota trvania jeho väzby do 1. júla 2021. Špecializovaný súd uznesenie odôvodnil okrem iného tým, že v priebehu vyšetrovania bolo sťažovateľovi vznesené nové obvinenie z 8. marca 2021 v bodoch 41 až 93 pre pokračovací obzvlášť závažný zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, 2 a 3 Trestného zákona, teda pre ďalších 53 čiastkových skutkov pokračujúcej trestnej činnosti, čo podľa názoru špecializovaného súdu posilňuje dôvody preventívnej väzby. Proti uzneseniu špecializovaného súdu sťažovateľ podal sťažnosť priamo do zápisnice o jeho výsluchu 15. marca 2021 a následne sťažnosť písomne odôvodnil 17. marca 2021.

5. Z úradného záznamu vyšetrovateľa mjr. [REDAKOVANÉ] (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-349/NKA-BA3-2019 z 23. marca 2021, ktorý si ústavný súd vyžiadal, vyplýva, že 8. marca 2021 bolo vydané uznesenie, ktorým (*inter alia*) sťažovateľovi bolo vznesené obvinenie. Toto uznesenie bolo toho istého dňa vyexpedované všetkým obvineným a obhajcom, pričom do dňa spísania úradného záznamu vyšetrovateľ nedisponuje so všetkými doručenkami, ktoré by potvrdili dátum doručenia uznesenia. Dňa 21. marca 2021 vyšetrovateľ telefonicky overil dátum doručenia uznesenia sťažovateľovi v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica a zistil, že uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 16. marca 2021. Tento úradný záznam zaslal vyšetrovateľ ústavnému súdu mailom zo 4. augusta 2021, z ktorého vyplýva, že ústavnému

súdu predkladá úradný záznam so sprievodným mailom zaslaným najvyššiemu súdu. Poznomenáva tiež, že v úradnom zázname je písárska chyba v dátume, pretože dátum doručenia uznesenia sťažovateľovi vyšetrovateľ v skutočnosti nezisťoval 21. marca 2021, ale 23. marca 2021, keď bol napísaný aj úradný záznam.

6. Z mailovej správy vyšetrovateľa z 23. marca 2021 odoslaného sudkyňi najvyššieho súdu JUDr. Šiškovéj o 7.45 h vyplýva, že jej v prílohe zasiela úradný záznam vo veci sp. zn. PPZ-349/NKA-BA3-2019 podľa telefonickej dohody. Z mailovej správy sudkyne najvyššieho súdu JUDr. Šiškovéj z 23. marca 2021 zaslaného vyšetrovateľovi o 7.48 h vyplýva, že mu ďakuje.

7. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 14/2021 z 23. marca 2021 bola sťažnosť podaná sťažovateľom zamietnutá a zároveň na základe sťažnosti prokurátora mu bola predĺžená lehota trvania väzby do 1. septembra 2021. Podľa názoru najvyššieho súdu kauza „Dobytkár“ patrí k najväčšej korupčnej kauze v dejinách Slovenska. Opodstatnenosť trestného stíhania sťažovateľa je naďalej daná na základe výpovedí [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a ďalších svedkov, obvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ako aj listinnými dôkazmi. Čo sa týka argumentu sťažovateľa namietajúceho, že uznesenie vyšetrovateľa o vznesení ďalšieho obvinenia z 8. marca 2021 mu nebolo doručené a nemohol sa voči nemu účinne brániť, najvyšší súd uviedol, že túto skutočnosť overoval a zistil, že uznesenie ČVS: PPZ-349/NKA-BA-2019 z 8. marca 2021 bolo sťažovateľovi doručené 16. marca 2021, pričom toto uznesenie je súčasťou doplnujúceho zväzku č. 1 vyšetrovacieho spisu, ktorý bol špecializovanému súdu doručený 9. marca 2021, t. j. ešte pred konaním výsluchu sťažovateľa. Špecializovaný súd mohol preto skutočnosti uvedené v uznesení považovať za skutočnosti odôvodňujúce obavu z pokračovania v trestnej činnosti. Sťažovateľ sa k uzneseniu v podanej sťažnosti vyjadroval v tom zmysle, že o vznesení nového obvinenia sa dozvedel 15. marca 2021 pri svojom výsluchu. Pokiaľ ide o návrh prokurátora na predĺženie trvania väzby sťažovateľa, treba konštatovať, že ide o opakovaný návrh. Z návrhu prokurátora vyplýva, že v súčasnej dobe prebieha znalecké skúmanie v odbore elektrotechniky, ďalej tzv. finančné vyšetrovanie, analýza listín predložených [REDAKOVANÉ] (relevantných z hľadiska miery a rozsahu účasti sťažovateľa) a budú potrebné aj výsluchy ďalších svedkov na objasnenie účelu, okolností a dôvodov vstupu spoločnosti [REDAKOVANÉ], do spoločnosti [REDAKOVANÉ] pre účely stanovenia rámca podozrenia z legalizačného konania sťažovateľa v súvislosti s odovzdaním finančných prostriedkov Ing. [REDAKOVANÉ].

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ predovšetkým namieta dôvodnosť trestného stíhania a poukazuje na svedecké výpovede [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí ho podľa jeho názoru neusvedčujú. To isté sa vzťahuje na spoluobvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Poukazuje pritom na konkrétne tvrdenia týchto osôb.

9. Pokiaľ sa možnosť pokračovania v trestnej činnosti vyvodzuje z nového obvinenia z obzvlášť závažného zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, 2 a 3 Trestného zákona za 53 čiastkových útokov, ktoré je obsahom uznesenia o vznesení obvinenia z 8. marca 2021, za najzásadnejšie porušenie označených práv (a zároveň za dôvod na podanie ústavnej sťažnosti) považuje sťažovateľ

skutočnosť, že v čase jeho výsluchu a rozhodovania o väzbe na špecializovanom súde (12. a 15. marca 2021) toto uznesenie mu nebolo ešte doručené.

10. Vzhľadom na ustanovenie § 71 ods. 1 Trestného poriadku má obvinený právo vedieť, z čoho je obvinený, pričom podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku konať a rozhodovať možno len o väzbe takej osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie. Hoci špecializovaný súd pri výsluchu sťažovateľa mal mu umožniť vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, nestalo sa tak, keďže sťažovateľ o novom obvinení nevedel, a preto sa k nemu nemohol ani vyjadriť, čím došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu. Pritom je podstatné, že jediným dôvodom, pre ktorý špecializovaný súd sťažovateľa neprepustil a lehotu väzby predĺžil, bolo práve rozšírenie obvinenia z 8. marca 2021.

11. Už v sťažnosti podanej proti uzneseniu špecializovaného súdu z 15. marca 2021 poukázal sťažovateľ na porušenie princípu rovnosti zbraní, keďže v čase vyhlásenia uznesenia špecializovaného súdu uznesenie o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 jemu, ale ani jeho obhajcom doručené nebolo a nebol ani nijako oboznámený s obsahom uznesenia. Prokurátor okolnosť, že došlo k vzneseniu nového obvinenia, neuviedol v upovedomení o nevyhovení žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, ale ani v návrhu na predĺženie lehoty jej trvania, a neuviedol to ani pri väzobnom výsluchu sťažovateľa (rovnako ako sudca pre prípravné konanie špecializovaného súdu). O tom, že dôvodom ďalšieho trvania väzby je vznesenie nového obvinenia, sa sťažovateľ dozvedel až z ústneho odôvodnenia uznesenia špecializovaného súdu 15. marca 2021. Uznesenie o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 bolo napokon sťažovateľovi doručené 16. marca 2021, teda deň po rozhodnutí o väzbe (ako to vyplynie z ďalšieho podania právnej zástupkyne sťažovateľa, k doručeniu uznesenia malo dôjsť až 17. marca 2021, pozn.).

12. Najvyšší súd sa pokúsil porušenie označených práv sťažovateľa sanovať tvrdením, že uznesenie z 8. marca 2021 bolo súčasťou vyšetrovacieho spisu doručeného špecializovanému súdu 9. marca 2021, čo má znamenať, že špecializovaný súd mohol skutočnosti uvedené v uznesení z 8. marca 2021 považovať za také, ktoré odôvodňujú obavu z pokračovania v trestnej činnosti. Nijako však tým nesanoval porušenie označených práv v čase rozhodovania o väzbe.

13. Ďalej sťažovateľ poukazuje na dôkaznú situáciu týkajúcu sa obvinenia z 8. marca 2021, pričom dospieva k záveru o jeho nepodloženosti.

14. Ani výrok o predĺžení lehoty trvania väzby do 1. septembra 2021 nespĺňa požiadavky na dostatočné odôvodnenie a je arbitrárny. Najvyšší súd pritom zjavne podlieha mediálnemu tlaku v snahe zapáčiť sa verejnej mienke, keď takmer bulvárnym spôsobom uvádza, že „kauza Dobytkár patrí k najväčšej korupčnej kauze v dejinách Slovenska, ako to viackrát bolo zmieňované aj médiami“.

15. Nedostatočné odôvodnenie predĺženia lehoty trvania väzby je dané aj nedostatočnou špecifikáciou procesných úkonov, kvôli ktorým sa lehota väzby predĺžila.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu a replika, resp. doplňujúca replika sťažovateľa

16. Z vyjadrenia podpredsedníčky najvyššieho súdu č. KP 3/2021-298, Tpj 82/2021 z 11. júna 2021 doručeného ústavnému súdu 21. júna 2021 vyplýva, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo sťažovateľovi doručené 16. marca 2021, teda ešte pred vydaním uznesenia najvyššieho súdu z 23. marca 2021. Sťažovateľ mal preto ešte pred rozhodnutím najvyššieho súdu možnosť oboznámiť sa s uznesením a účinne ho spochybníť tak z hľadiska jeho dôvodnosti, ako aj z hľadiska pretrvávania dôvodov tzv. preventívnej väzby, čo sťažovateľ v podanej sťažnosti z 18. marca 2021 aj urobil. Najvyšší súd sťažnostné námietky neponechal bez povšimnutia, ale sa s nimi vysporiadal. Ide v podstate o totožnú argumentáciu, akú sťažovateľ uplatňuje aj v ústavnej sťažnosti. Nepredkladá teda žiadnu novú (inú) vecnú argumentáciu proti predĺženiu jeho väzby, ktorému v sťažnostnom konaní malo zabrániť namietané oneskorené doručenie uznesenia o vznesení obvinenia. K porušeniu zásady kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní preto nedošlo. Vo vzťahu k námietkam spochybňujúcim odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu treba uviesť, že dáva jasnú a dostatočnú odpoveď na podstatné skutkové a právne otázky. Žiada preto, aby ústavnej sťažnosti nebolo vyhovené.

17. Z vyjadrenia predsedníčky senátu 4 T trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (sudkyne JUDr. Šiškovéj) z 10. júna 2021 pripojeného k vyjadreniu podpredsedníčky najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa otázkou doručovania uznesenia o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 zaoberal a v dôvodoch uznesenia z 23. marca 2021 uviedol, že uznesenie vyšetrovateľa bolo súčasťou vyšetrovacieho spisu doručeného špecializovaného súdu pred konaním výsluchu sťažovateľa, v dôsledku čoho špecializovaný súd považoval skutočnosti uvedené v uznesení o vznesení obvinenia za také, ktoré odôvodňovali obavu z pokračovania v trestnej činnosti. Jadrom argumentácie sťažovateľa je tvrdenie, podľa ktorého nové obvinenie mu v čase jeho výsluchu pred špecializovaným súdom nebolo doručené a o jeho existencii sa dozvedel iba v rámci výsluchu. Podľa názoru najvyššieho súdu mal sťažovateľ možnosť domáhať sa preskúmania postupu, ako aj uznesenia špecializovaného súdu, pričom túto možnosť aj účinne využil. Na základe podanej sťažnosti sa najvyšší súd musel vyrovnáť s rovnakými skutkovými a právnymi argumentmi, aké sťažovateľ na adresu uznesenia a postupu špecializovaného súdu a najvyššieho súdu uvádza. Na jednej strane je pravdou, že okamihom uznesenia o vznesení obvinenia naberá obvinený nové procesné prostriedky, ktorými môže mať dosah na výsledok trestného konania a realizáciu inštitútov týkajúcich sa jeho osoby, na druhej strane nie je porušením práva na obhajobu skutočnosť, že sťažovateľ sa v rámci výsluchu 15. marca 2021 dozvedel o novom trestnom stíhaní, zatiaľ čo o vznesení obvinenia nemal vedomosť, pretože predmetné uznesenie mu nebolo pred konaním výsluchu oficiálne doručené (k tomu došlo až na druhý deň). Sťažovateľovi teda nebola odňatá možnosť podať proti uzneseniu o vznesení ďalšieho obvinenia sťažnosť. Nič nebránilo ani obhajobe požiadať o prerušenie výsluchu a o možnosť nahliadnuť do spisu, v ktorom bolo uznesenie založené. Obhajoba tak neurobila ani v sťažnostnom konaní. Keby konajúci sudca takejto požiadavke nevyhovel, až v tom prípade by mohlo ísť o porušenie práva na obhajobu, resp. na spravodlivý proces. Treba podčiarknuť, že prvostupňové a druhostupňové konanie tvoria jednotu. Za porušenie práva na spravodlivý proces nemožno považovať nedoručenie uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľovi pri rozhodovaní o väzbe, keďže mal postavenie obvineného na základe vykonateľného uznesenia, ktorým je stíhaný ako obvinený. Sťažovateľ mal pritom

konkrétnu informáciu o tom, z čoho je obvinený, a to aj s uvedením právneho posúdenia konania (vyplýva to aj z jeho sťažnosti). Súdny vo väzobných veciach postupujú urýchlene a bez zbytočných prieťahov. Preto najvyššiemu súdu stačilo zistenie, že uznesenie o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 bolo sťažovateľovi doručené 16. marca 2021, keď mohol proti nemu podať sťažnosť. Práve vznesenie nového obvinenia pre ďalších 53 skutkov a nutnosť vykonávať dôkazy pre uvedené skutky iba zosilňuje podozrenie voči sťažovateľovi z údajného páchania trestnej činnosti a je dôvodom na predĺženie lehoty trvania väzby.

18. Z repliky právnej zástupkyne sťažovateľa z 1. júla 2021 doručenej ústavnému súdu elektronicky 2. júla 2021 vyplýva, že najvyšší súd v podstate uznáva, že v dňoch 12. a 15. marca 2021 nebolo sťažovateľovi doručené uznesenie o vznesení obvinenia. Ide teda o nespornú skutočnosť. Najvyšší súd sa mylne domnieva, že toto pochybenie sa dalo zohjiť intervenciou obhajoby, ktorá mala možnosť požiadať o prerušenie výsluchu a o nahliadnutie do spisu, v ktorom bolo uznesenie založené. Podľa názoru sťažovateľa však *a priori* nie je možné presúvať povinnosť orgánov činných v trestnom konaní ihneď oznámiť obvinenému uznesenie o vznesení obvinenia podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku na obhajobu a takéto prenášanie bremena na ťarchu obvineného alebo obhajoby je právne absurdné. Oznámenie pritom nemuselo byť uskutočnené len doručením poštou. Mohlo sa tak stať aj krátkou cestou (ako príloha k návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby, sudcom pre prípravné konanie pri väzobnom výsluchu, oboznámením, resp. prečítaním obvinenia sudcom pre prípravné konanie), t. j. ešte pred výsluchom sťažovateľa. Pritom uznesenie o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 má 52 strán, čo si vyžadovalo poskytnúť sťažovateľovi primeraný čas na prípravu obhajoby. Prokurátor v návrhu na predĺženie lehoty väzby žiadne nové uznesenie o vznesení obvinenia neuvádzal a neuviedol to ani vo vyjadrení pri väzobnom výsluchu sťažovateľa. Sudca pre prípravné konanie špecializovaného súdu rovnako počas výsluchu sťažovateľa 12. marca 2021 rozšírenie obvinenia neuvádzal. Táto skutočnosť je zrejماً a overiteľná zo zápisnice o výsluchu sťažovateľa z 12. a 15. marca 2021. Dňa 15. marca 2021 došlo iba k vyhláseniu rozhodnutia o väzbe a až pri čítaní odôvodnenia sa sťažovateľ dozvedel o vznesení obvinenia za ďalších 53 skutkov. Sťažovateľ preto nechápe, ako mohol počas vyhlasovania výroku uznesenia špecializovaného súdu, resp. počas čítania jeho odôvodnenia požadovať prerušenie výsluchu a nahliadnutie do spisu. Ako to sťažovateľ dodatočne zistil, najvyšší súd zrejme považoval nedoručenie uznesenia o vznesení obvinenia za procesnú prekážku, keďže 23. marca 2021 sudkyňa JUDr. Šišková v skorých ranných hodinách (bezprostredne pred rozhodovaním o podanej sťažnosti) volala telefonicky vyšetrovateľovi, aby tento overil, či už bolo sťažovateľovi uznesenie o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 doručené. Ten jej oznámil, že sa tak stalo 16. marca 2021. K tomu sťažovateľ uvádza, že v skutočnosti prevzal uznesenie 17. marca 2021, pretože 16. marca 2021 ho prevzal Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica. Na základe tejto telefonickej informácie následne najvyšší súd rozhodol o ďalšom predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa.

19. Z doplnenia repliky právnej zástupkyne sťažovateľa z 9. júla 2021 doručeného ústavnému súdu elektronicky toho istého dňa vyplýva, že zaujíma doplňujúce stanovisko k tvrdeniu najvyššieho súdu, podľa ktorého nedoručenie uznesenia o vznesení obvinenia v čase rozhodovania špecializovaného súdu bolo zhojené jeho doručením v priebehu sťažnostného konania. Doručenie uznesenia v sťažnostnom konaní je absolútne irelevantné vo vzťahu k nezákonnosti uznesenia špecializovaného súdu a nič nemôže zmeniť na tom, že v čase rozhodovania špecializovaného súdu

o predĺžení väzby sťažovateľa výlučne z dôvodov vznesenia obvinenia za 53 nových skutkov nemal sťažovateľ o týchto nových skutkoch žiadnu vedomosť. Práve tým, že uznesenie o rozšírení obvinenia bolo doručené ex post, je daný protiprávny stav spočívajúci v nezákonnosti postupu špecializovaného súdu a tento moment sa z časového hľadiska nedá sanovať. Ani doručenie uznesenia počas sťažnostného konania totiž nič nemení na obsahu uznesenia špecializovaného súdu a na postupe, ktorý uzneseniu predchádzal. Absurdný by bol názor, podľa ktorého v čase rozhodovania o väzbe nemusí byť dotknutá osoba obvinená z tých skutkových okolností, pre ktoré sa o väzbe rozhoduje, keďže obvinenie je materiálnou a nevyhnutnou podmienkou väzby. Analogicky by potom ani pri rozhodovaní o vzatí do väzby nebolo nutné, aby dotknutej osobe bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia, pretože by postačovalo jej doručenie v následnom sťažnostnom konaní. V konečnom dôsledku by dotknutá osoba mohla byť vzatá do väzby, aj keby nevedela, čo sa jej kladie za vinu. Takýto výklad je právne neprijateľný. Najzásadnejšou skutočnosťou popierajúcou tvrdenie najvyššieho súdu o zhojení vady doručením uznesenia o vznesení obvinenia počas sťažnostného konania je existencia práva obvineného byť vypočutý k vznesenému obvineniu a k väzobným dôvodom (a rovnako aj k dôvodom na predĺženie väzby). Keďže sťažovateľ v čase rozhodovania špecializovaného súdu o rozšírení obvinenia nevedel, postupom špecializovaného súdu mu bolo odňaté právo vyjadriť sa k materiálnej podmienke väzby. Špecializovaný súd pri výsluchu sťažovateľa 12. marca 2021 ho k rozšíreniu obvinenia vypočutý nemohol, lebo uznesenie mu bolo doručené až 17. marca 2021. Najvyšší súd mohol túto vadu zhojiť tým, že by sťažovateľovi umožnil účasť na neverejnom zasadnutí 23. marca 2021 s tým, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a to v súvislosti so skúmaním jednej z materiálnych podmienok väzby. Najvyšší súd však takýto postup nezvolil, a preto vzniknuté procesné pochybenie spočívajúce v porušení práva sťažovateľa byť vypočutý sa samotným doručením uznesenia v sťažnostnom konaní nezhojilo.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

20. Jadrom ústavnej sťažnosti (kvôli ktorému sa sťažovateľ podľa vlastného tvrdenia rozhodol ústavnú sťažnosť podať) je skutočnosť, že v čase konania a rozhodovania špecializovaného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, resp. o žiadosti prokurátora o jej predĺženie (teda 12. a 15. marca 2021) uznesenie o vznesení obvinenia (rozsiahlym rozšírením obvinenia) z 8. marca 2021 nebolo sťažovateľovi ešte doručené a o jeho existencii sa dozvedel až po vyhlásení uznesenia špecializovaného súdu 15. marca 2021 z ústneho odôvodnenia. K doručeniu uznesenia o vznesení obvinenia došlo až 16. marca 2021 (podľa pôvodného tvrdenia sťažovateľa uvedeného v ústavnej sťažnosti), resp. 17. marca 2021 (podľa korigovaného tvrdenia sťažovateľa uvedeného v replike k vyjadreniu najvyššieho súdu s odôvodnením, že 16. marca 2021 bolo uznesenie doručené Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica, ale jemu osobne až 17. marca 2021). Z uvedeného dôvodu sa preto sťažovateľ k novovznesenému obvineniu (ktoré sa stalo hlavným dôvodom predĺženia trvania väzby) nemohol v rámci výsluchu konaného 12. marca 2021 vôbec vyjadriť, hoci existencia primeranej miery podozrenia zo spáchania skutkov uvedených v novom obvinení bola jednou z nevyhnutných materiálnych podmienok ďalšieho trvania väzby (pozri body 11 až 13).

21. Najvyšší súd je toho názoru, že hoci je pravdou, že uznesenie o vznesení obvinenia nebolo sťažovateľovi do rozhodnutia špecializovaného súdu doručené, avšak stalo sa tak v priebehu sťažnostného (druhostupňového) konania, a sťažovateľ preto mal možnosť námietky vo vzťahu k novému uzneseniu o vznesení obvinenia v plnom rozsahu uplatniť v rámci druhostupňového konania, čo napokon aj urobil, pričom najvyšší súd sa s týmito jeho námietkami zaoberal a vysporiadal. Navyše, sťažovateľovi nič nebránilo počas konania na špecializovanom súde požiadať o možnosť oboznámiť sa s novými obvineniami tak, aby sa k nim mohol vyjadriť, čo však nevyužil.

22. Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

23. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

24. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že požiadavka na vykonanie výsluchu v konaní o návrhoch na preskúmanie zákonnosti pozbavenia slobody nie je síce priamo zakotvená v čl. 5 ods. 4 dohovoru, avšak ESLP vyvodil existenciu povinnosti vykonať výsluch osoby, o obmedzenie slobody ktorej ide, a označil túto povinnosť dokonca ako prvú záruku (first fundamental guarantee, resp. première garantie) vyplývajúcu z čl. 5 ods. 4 dohovoru (Assenov a ďalší proti Bulharsku, Husák proti Českej republike). Právo osoby zbavenej slobody byť vypočutý je samostatným právom, odlišným od práva na rešpektovanie zásady rovnosti zbraní. Právo byť vypočutý nemožno redukovat' iba na právo na to, aby súd vykonal výsluch obvineného ako jeden z dôkazov. Ide o právo obvineného byť vypočutý ako procesná strana s cieľom zistenia jeho názoru na vec, nie teda pre účely získania ďalšieho dôkazu (Husák proti Českej republike).

25. Zo skutkového hľadiska je medzi účastníkmi konania nesporné, že uznesenie o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 v čase konania a rozhodovania špecializovaného súdu (12. a 15. marca 2021) nebolo sťažovateľovi doručené. Stalo sa tak až 16., príp. 17. marca 2021, čo zostalo sporné. Podľa sťažovateľa zo zápisníc z neverejného zasadnutia špecializovaného súdu z 12. a 15. marca 2021 vyplýva, že ani z prednesu prokurátora, ale ani z prednesov predsedu senátu špecializovaného súdu nevyplývala existencia uznesenia o vznesení obvinenia z 8. marca 2021. Sťažovateľ sa podľa vlastného tvrdenia o existencii tohto obvinenia dozvedel až z ústneho odôvodnenia uznesenia špecializovaného súdu vyhláseného 15. marca 2021. Najvyšší súd explicitne tieto tvrdenia sťažovateľa síce nerozporuje, avšak (v podstate v protiklade s nimi) uvádza, že sťažovateľ mal možnosť v priebehu konania výsluchu žiadať o jeho prerušenie s tým, aby sa s uznesením o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 mohol oboznámiť a vyjadriť sa k nemu. Implicitne teda tvrdenia sťažovateľa vlastne sponchybňuje.

26. Podľa názoru ústavného súdu aplikáciou judikatúry ESLP (pozri bod 25) na zistený skutkový stav (pozri bod 26) treba dôjsť k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná.

27. Najvyšší súd a špecializovaný súd nijako nepopierajú, že obvinený v konaní, v ktorom sa preskúmava dôvodnosť trvania väzby, musí byť vypočutý. Túto povinnosť špecializovaný súd aj splnil, keďže sťažovateľa pred rozhodnutím o ďalšom trvaní väzby vypočul. Ak by však bolo pravdivé tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého v čase výsluchu, resp. do vyhlásenia rozhodnutia špecializovaného súdu o existencii uznesenia o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 nevedel, potom

by bolo zrejmé, že k jednej z rozhodujúcich materiálnych podmienok ďalšieho trvania väzby sa bez vlastného zavinenia nemal možnosť vyjadriť. V takomto prípade by platilo, že povinnosť vypočúť obvineného (resp. právo obvineného byť vypočutý) v konaní o dôvodnosti trvania väzby bola naplnená iba formálne, nie teda aj z materiálneho hľadiska. Taký výsluch obvineného vykonaný v súvislosti s rozhodovaním o väzbe, pri ktorom tento bez vlastného zavinenia nemá možnosť vyjadriť sa k niektorej z rozhodujúcich okolností podmieňujúcich dôvodnosť väzby, nemožno považovať z materiálneho hľadiska za splnenie povinnosti vypočúť obvineného (resp. za naplnenie práva obvineného byť vypočutý) v rámci rozhodovania o dôvodnosti trvania väzby.

28. Uvedený záver by platil o to viac v prípade, ak by sa ukázalo ako pravdivé tvrdenie sťažovateľa, že prokurátor, ale ani špecializovaný súd ho pred jeho výsluchom, resp. počas neho až do vyhlásenia uznesenia na existenciu uznesenia o vznesení obvinenia z 8. marca 2021 neupozornili, hoci o ňom museli vedieť (rovnako ako o tom, že sa v spise v kritickom čase nenachádzal dôkaz o doručení uznesenia sťažovateľovi).

29. Na základe dosiaľ uvedeného možno konštatovať, že zo záverov najvyššieho súdu nevyplývajú niektoré rozhodujúce skutočnosti umožňujúce posúdiť, či výsluch sťažovateľa pred špecializovaným súdom 12. marca 2021 bolo možné považovať za splnenie povinnosti vypočúť obvineného (resp. za realizáciu práva obvineného byť vypočutý) v rámci rozhodovania o dôvodnosti väzby. Podstatné bolo totiž v tejto súvislosti nepochybne ustáliť, či sa sťažovateľ naozaj počas neverejného zasadnutia do momentu vyhlásenia uznesenia špecializovaného súdu nemohol dozvedieť o existencii uznesenia o vznesení obvinenia z 8. marca 2021, a teda nemal ani možnosť vyjadriť sa k jednej z materiálnych podmienok trvania väzby.

30. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti došlo k porušeniu práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

31. Ďalšie námietky sťažovateľa sú skutkového rázu a vyplývajú z bodov 14 až 16. Ústavný súd je v tejto súvislosti toho názoru, že vysvetlenia podané najvyšším súdom sa javia v danom štádiu konania ako dostatočné, a preto ústavný súd nemá dôvod do nich zasahovať, a to tým viac, že sám nie je tzv. skutkovým súdom a dokazovanie rozhodujúcich skutkových okolností nevykonáva.

32. Podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. a) a b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavný súd uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 14/2021 z 23. marca 2021 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Ďalej bude úlohou najvyššieho súdu ustáliť okolnosti uvedené v bode 30.

33. Nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľa, aby ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu bezodkladne ho prepustiť z väzby, keďže z uvedených záverov nevyplýva, že by podmienky ďalšieho trvania väzby neboli splnené (bod 4 výroku nálezu).

34. Nebolo možné vyhovieť ani požiadavke sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 50 000 eur. Priznanie takéhoto zadost'učinenia prichádza totiž do úvahy iba vtedy, ak nie je možné dosiahnuť nápravu inými procesnými prostriedkami. V danom prípade za dostatočnú nápravu treba považovať zrušenie uznesenia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie (bod 4 výroku nálezu).

35. Sťažovateľovi ako úspešnému účastníkovi konania prináleží náhrada trov, ktoré mu vznikli právnym zastupovaním advokátkou. Sťažovateľ požadoval priznanie sumy 460,90 eur. V skutočnosti išlo o tri úkony právnych služieb v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, ústavná sťažnosť a replika s doplnením) po 181,17 eur a tri režijné paušály po 10,87 eur, ako aj daň z pridanej hodnoty 115,22 eur. Úhrnom by prináležala náhrada trov vo výške 691,34 eur. Sťažovateľ však požadoval priznať iba 460,90 eur, na čom zotrval aj v replike a v doplnení repliky, v ktorých opakovane poukazoval na petit ústavnej sťažnosti (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. októbra 2021

Peter Molnár
predseda senátu